

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

M. POIARES MADURO

της 10ης Ιουλίου 2008¹

1. Οι εξεταζόμενες εν προκειμένω υποθέσεις αφορούν επενδυτικές συμφωνίες που συνήφθησαν από την Αυστρία ή την Σουηδία, αφενός, και διάφορες τρίτες χώρες, αφετέρου, και στο πλαίσιο των οποίων εξασφαλίζεται στους επενδυτές η μεταφορά των κεφαλαίων που συνδέονται με τις επενδύσεις τους.

2. Όλες οι εν λόγω διμερείς επενδυτικές συμφωνίες συνήφθησαν πριν από την προσχώρηση της Αυστρίας και της Σουηδίας και, συνεπώς, διέπονται από το άρθρο 307 ΕΚ. Κατά την εν λόγω διάταξη, η Αυστρία και η Σουηδία υποχρεούνται να λάβουν όλα τα πρόσφορα μέτρα προκειμένου να άρουν τα ασυμβίβαστα προς τη Συνθήκη που τυχόν περιέχονται στις εν λόγω συμφωνίες. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Αυστρία και η Σουηδία παρέβησαν την υποχρέωση αυτή, καθόσον οι συμφωνίες που έχουν συνάψει δεν προβλέπουν τους περιορισμούς στην ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων προς και από τρίτες χώρες, στους οποίους αναφέρονται τα άρθρα 57, παράγραφος 2, 59 καθώς και 60, παράγραφος 1, ΕΚ και δεν έλαβαν μέτρα για να διευθετήσουν το πρόβλημα αυτό.

3. Έτσι, «προσάπτεται» στην Αυστρία και στη Σουηδία ότι προστάτευσαν την ελευθερία κινήσεως κεφαλαίων προς και από τρίτες χώρες με υπερβολικό ζήλο. Ωστόσο, το

κεντρικό ζήτημα στο πλαίσιο των προκειμένων διαφορών δεν αφορά αυτό το προφανώς παράδοξο. Μολονότι τα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ επιτρέπουν περιορισμούς στην ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων, η Επιτροπή δεν έχει ακόμη θεσπίσει τέτοιους περιορισμούς όσον αφορά τις εμπλεκόμενες εν προκειμένω τρίτες χώρες. Σε ποιο βαθμό είναι δυνατό να θεμελιωθεί ευθύνη της Αυστρίας και της Σουηδίας για τη μη άρση ενός ασυμβίβαστου το οποίο, προφανώς, δεν έχει ακόμη λάβει ουσιαστικό περιεχόμενο;

I — Πραγματικά περιστατικά και νομικό πλαίσιο

4. Η Αυστρία συνήψε σειρά διμερών συμφωνιών περί επενδύσεων με τρίτες χώρες προτού προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση². Οι

2 — Με την Κίνα (*BGBL*. 537/1986, που τέθηκε σε ισχύ στις 11 Οκτωβρίου 1986), με τη Μαλαισία (*BGBL*. 537/1986, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1987), με τη Ρωσική Ομοσπονδία (*BGBL*. 387/1991, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Σεπτεμβρίου 1991, συνήφθη αρχικώς με την πρώην ΕΣΣΔ και κατέστη εφαρμοστέα μεταξύ της Αυστρίας και της Ρωσικής Ομοσπονδίας με την ανταλλαγή διακοινώσεων *BGBL*. 257/1994), με την Κορέα (*BGBL*. 523/1991, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1991), με την Τουρκία (*BGBL*. 612/1991, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1992) και με το Πράσινο Ακρωτήριο (*BGBL*. 83/1993, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Απριλίου 1993).

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

συμφωνίες αυτές περιέχουν τη λεγόμενη «ρήτρα μεταφοράς», η οποία εξασφαλίζει στους επενδυτές εκατέρου των συμβαλλομένων κρατών την ελεύθερη μεταφορά, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, κεφαλαίων που αφορούν την επένδυσή τους.

5. Προτού προσχωρήσει στην ΕΕ, η Σουηδία συνήψε επίσης με τρίτες χώρες σειρά διμερών συμφωνιών περί επενδύσεων που περιείχαν ρήτρα μεταφοράς³. Στο πλαίσιο των συμφωνιών αυτών, η εν λόγω ρήτρα επιτρέπει τη μεταφορά διαφόρων τύπων κεφαλαίων που συνδέονται με επενδύσεις, ήτοι κερδών, ποσών από ρευστοποιήσεις, ποσών που αντιστοιχούν στην εξόφληση δανείων ή στην καταβολή εξόδων. Σε ορισμένες από τις συμφωνίες αυτές προβλέπεται ότι η μεταφορά θα πραγματοποιείται σύμφωνα με τις εφαρμοστέες εθνικές νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις.

6. Οι επενδυτικές συμφωνίες άρχισαν να αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία κατά τη δεκαετία του '90, και μάλιστα

συνέτειναν στην αποτυχία των διαπραγματεύσεων για τη σύναψη πολυμερούς συμφωνίας υπό την αιγίδα του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης. Αντίθετα, αναπτύχθηκε ένα δίκτυο διμερών συμφωνιών, το οποίο σήμερα αριθμεί χιλιάδες τέτοιων συμφωνιών. Η Αυστρία και η Σουηδία υποστήριξαν, χωρίς να διαψευστούν από την Επιτροπή, ότι οι ρήτρες μεταφοράς των συμφωνιών που έχουν συνάψει είναι τυποποιημένες και μάλιστα ιδιαίτερα σημαντικές για τις συμφωνίες αυτού του είδους.

7. Η Συνθήκη αντιμετωπίζει επί ίσοις όροις την ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων προς και από τρίτες χώρες και την ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων μεταξύ κρατών μελών. Το άρθρο 56 ΕΚ απαγορεύει οποιονδήποτε περιορισμό στις ως άνω κατηγορίες κινήσεων κεφαλαίων καθώς και κάθε περιορισμό στις πληρωμές μεταξύ κρατών μελών, αφενός, και προς και από τρίτες χώρες, αφετέρου. Ωστόσο, η Συνθήκη επιτρέπει την επιβολή ορισμένων περιορισμών από τα κράτη μέλη (ιδίως στο άρθρο 58 ΕΚ, όπου και εκτίθενται διάφορες σχετικές αιτιολογίες) αλλά και από την ίδια την Κοινότητα, γεγονός που έχει και μεγαλύτερο ενδιαφέρον στο πλαίσιο των εξεταζομένων εν προκειμένω υποθέσεων.

8. Το άρθρο 57, παράγραφος 2, ΕΚ παρέχει στην Κοινότητα εξουσία να ρυθμίζει τα της κινήσεως κεφαλαίων προς και από τρίτες χώρες, και, μεταξύ των μέτρων που μπορεί να λαμβάνει είναι και η επιβολή περιορισμών:

3 — Με το Βιετνάμ (ΣÖ 1994:69, που τέθηκε σε ισχύ στις 2 Αυγούστου 1994), την Αργεντινή (ΣÖ 1992:91, που τέθηκε σε ισχύ στις 28 Σεπτεμβρίου 1992), με τη Βολιβία (ΣÖ 1992:19, που τέθηκε σε ισχύ στις 3 Ιουλίου 1992), με την Ακτή του Ελεφαντοστού (ΣÖ 1966:31, που τέθηκε σε ισχύ στις 3 Νοεμβρίου 1966), με την Αίγυπτο (ΣÖ 1979:1, που τέθηκε σε ισχύ στις 29 Ιανουαρίου 1979), με το Χονγκ-Κονγκ (ΣÖ 1994:19, που τέθηκε σε ισχύ στις 26 Ιουνίου 1994), με την Ινδονησία (ΣÖ 1993:68, που τέθηκε σε ισχύ στις 18 Φεβρουαρίου 1993), με την Κίνα (ΣÖ 1982:28, που τέθηκε σε ισχύ στις 29 Μαρτίου 1982), με τη Μαδαγασκάρη (ΣÖ 1967:33, που τέθηκε σε ισχύ στις 23 Ιουνίου 1967), με τη Μαλαισία (ΣÖ 1979:17, που τέθηκε σε ισχύ στις 6 Ιουλίου 1979), με το Πακιστάν (ΣÖ 1981:8, που τέθηκε σε ισχύ στις 14 Ιουνίου 1981), με το Περού (ΣÖ 1994:22, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Αυγούστου 1994), με τη Σενεγάλη (ΣÖ 1968:22, που τέθηκε σε ισχύ στις 23 Φεβρουαρίου 1968), με τη Σρι Λάνκα (ΣÖ 1982:16 που τέθηκε σε ισχύ στις 30 Απριλίου 1982), με την Τυνησία (ΣÖ 1985:25, που τέθηκε σε ισχύ στις 13 Μαΐου 1985), με την Υεμένη (ΣÖ 1983:110, που τέθηκε σε ισχύ στις 23 Φεβρουαρίου 1984), με τη Γιουγκοσλαβία (ΣÖ 1979:29, που τέθηκε σε ισχύ στις 21 Νοεμβρίου 1979, και αντικαταστάθηκε από τη συναφθείσα στη Στοκχόλμη, στις 28 Φεβρουαρίου 2002, συμφωνία με τη Σερβία και το Μαυροβούνιο).

«Στην προσπάθειά του να επιτύχει το στόχο της ελεύθερης κινήσεως κεφαλαίων μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό και υπό την επιφύλαξη των άλλων κεφαλαίων της παρούσας Συνθήκης, το Συμβούλιο μπορεί να λαμβάνει με ειδική πλειοψηφία, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, μέτρα σχετικά με τις κινήσεις κεφαλαίων από ή προς τρίτες χώρες που αφορούν άμεσες επενδύσεις, στις οποίες περιλαμβάνονται οι επενδύσεις σε ακίνητα, εγκατάσταση, παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή εισδοχή τίτλων σε κεφαλαιαγορές. Για τη λήψη μέτρων δυνάμει της παρούσας παραγράφου απαιτείται ομοφωνία, εάν αυτά συνιστούν οπισθοδρόμηση του κοινοτικού δικαίου όσον αφορά την απελευθέρωση των κινήσεων κεφαλαίων από ή προς τρίτες χώρες.»

9. Η Κοινότητα έχει επίσης τη δυνατότητα να λαμβάνει μέτρα διασφάλισης προς αντιμετώπιση δυσχερειών στη λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής ενώσεως, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 59 ΕΚ:

«Εάν, λόγω εξαιρετικών περιστάσεων, οι κινήσεις κεφαλαίων προς ή από τρίτες χώρες προκαλούν ή απειλούν να προκαλέσουν σοβαρές δυσχέρειες στη λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής ενώσεως, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με την ΕΚΤ, μπορεί να λαμβάνει έναντι τρίτων χωρών μέτρα διασφάλισης για χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες, εφόσον τα μέτρα αυτά είναι απολύτως αναγκαία.»

10. Τέλος, κατά το άρθρο 60, παράγραφος 1, ΕΚ, η Κοινότητα έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει περιορισμούς στις οικονομικές σχέσεις με τρίτες χώρες, συμπεριλαμβανομένων των κινήσεων κεφαλαίων, στο πλαίσιο κοινής δράσεως που ανάγεται στην εξωτερική πολιτική και την ασφάλεια:

«Εάν, στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 301, κρίνεται αναγκαία κοινοτική δράση, το Συμβούλιο δύναται, σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο άρθρο 301 διαδικασία, να λαμβάνει τα αναγκαία επείγοντα μέτρα σχετικά με τις κινήσεις κεφαλαίων και τις πληρωμές έναντι των οικείων τρίτων χωρών.»

Το άρθρο 301 ΕΚ, στο οποίο αναφέρεται η εν λόγω διάταξη, ορίζει τα εξής:

«Όταν μία κοινή θέση ή κοινή δράση, που εγκρίθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας, προβλέπει δράση της Κοινότητας για τη μερική ή ολοκληρωτική μείωση ή διακοπή των οικονομικών σχέσεων με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από πρόταση της Επιτροπής, λαμβάνει τα αναγκαία επείγοντα μέτρα.»

11. Παρά την ύπαρξη των δυνατοτήτων αυτών, η Κοινότητα δεν έχει θεσπίσει μέχρι σήμερα περιορισμούς που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων προς και από τις τρίτες χώρες οι οποίες έχουν συνάψει διμερείς συμφωνίες με την Αυστρία και τη Σουηδία. Ειδικότερα, η Κοινότητα δεν έχει κάνει μέχρι σήμερα χρήση του άρθρου 57, παράγραφος 2, ΕΚ για να εισαγάγει ρυθμίσεις στον τομέα αυτόν. Δεν έχει παραστεί μέχρι σήμερα ανάγκη να ληφθούν μέτρα διασφάλισης κατά το άρθρο 59 ΕΚ. Ενώ δε το Συμβούλιο έχει κάνει χρήση του άρθρου 60, παράγραφος 1, ΕΚ, δεν έχει λάβει κανένα αξιόλογο συναφώς μέτρο σε σχέση με κάποια από τις εν λόγω τρίτες χώρες⁴.

12. Το άρθρο 307 ΕΚ θα εφαρμοζόταν στην περίπτωση που θα ανέκυπτε σύγκρουση μεταξύ των συμφωνιών που έχουν συναφθεί από την Αυστρία και τη Σουηδία και της Συνθήκης ΕΚ. Κατά το εν λόγω άρθρο, οι διμερείς συμφωνίες θα εξακολουθούσαν να ισχύουν, αλλά η Αυστρία και η Σουηδία θα υποχρεούνταν να λάβουν όλα τα προσήκοντα μέτρα προκειμένου να άρουν τα ασυμβίβαστα:

«Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από συμβάσεις που συνήφθησαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1958 ή, για τα κράτη που προσχωρούν, πριν από την ημερομηνία της προσχωρήσεώς τους, μεταξύ ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών, αφενός, και ενός ή περισσοτέρων τρίτων χωρών, αφετέρου, δεν θίγονται από την παρούσα Συνθήκη.

⁴ — Μέχρι σήμερα έχουν επιβληθεί κυρώσεις δυνάμει του άρθρου 60, παράγραφος 1, ΕΚ, στην Ακτή του Ελεφαντοστού και στη Σερβία και το Μαυροβούνιο, κράτη με τα οποία η Σουηδία είχε συνάψει ή διατηρήσει σε ισχύ διμερείς συμφωνίες. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν επικαλέστηκε την ύπαρξη συγκρούσεως μεταξύ των κυρώσεων αυτών και των συμφωνιών της Σουηδίας.

Κατά το μέτρο που οι συμβάσεις αυτές δεν συμβιβάζονται με την παρούσα Συνθήκη, το ενδιαφερόμενο ή τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη προσφεύγουν σε όλα τα πρόσφορα μέσα, για να άρουν τα διαπιστωθέντα ασυμβίβαστα. Εν ανάγκη, τα κράτη μέλη παρέχουν προς το σκοπό αυτό αμοιβαία συνδρομή και υιοθετούν, κατά περίπτωση, κοινή στάση.

Κατά την εφαρμογή των συμβάσεων που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι τα πλεονεκτήματα που παραχωρεί με την παρούσα Συνθήκη κάθε κράτος μέλος αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ιδρύσεως της Κοινότητας και επομένως είναι αδιαχωρίστως συνδεδεμένα με τη σύσταση κοινών οργάνων, τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σ' αυτά και την παραχώρηση των ιδίων πλεονεκτημάτων από όλα τα άλλα κράτη μέλη.»

II — Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

13. Στις 12 Μαΐου 2004, η Επιτροπή απέστειλε προειδοποιητικές επιστολές, δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ, στην Αυστρία και στη Σουηδία, με τις οποίες εξέφρασε την άποψη ότι οι διμερείς συμβάσεις τους με τρίτες χώρες δεν συμβιβάζονται με τη θέσπιση από την Κοινότητα των περιορισμών που προβλέπονται στα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ. Ερώτησε δε την Αυστρία και τη Σουηδία αν είχαν λάβει μέτρα προκειμένου να άρουν τα ασυμβίβαστα τα οποία είχε εντοπίσει, σύμφωνα με το άρθρο 307 ΕΚ.

14. Στις απαντήσεις τους της 14ης και της 12ης Ιουλίου 2004 αντίστοιχα, η Αυστρία και η Σουηδία αρνήθηκαν την ύπαρξη ασυμβιβάστου. Κατόπιν αυτού, η Επιτροπή διατύπωσε δύο αιτιολογημένες γνώμες στις 21 Μαρτίου 2005, με τις οποίες παρέσχε στην Αυστρία και στη Σουηδία προθεσμία δύο μηνών για να εκπληρώσουν την εκ του άρθρου 307 ΕΚ υποχρέωσή τους και να άρουν την κατά την Επιτροπή υφιστάμενη σύγκρουση.

15. Απαντώντας στις αιτιολογημένες γνώμες, τόσο η Αυστρία όσο και η Σουηδία εξακολούθησαν να αρνούνται την ύπαρξη οποιουδήποτε ασυμβιβάστου, η Αυστρία δε προσέθεσε ότι, στο πλαίσιο της αναθεώρησης του σχεδίου του τυποποιημένου κειμένου για τις διμερείς επενδυτικές συμβάσεις της, επρόκειτο να υιοθετήσει μία ρήτρα «οργανισμών περιφερειακής οικονομικής ολοκληρώσεως», η οποία θα επέτρεπε στο μέλλον συγκρούσεις με υποχρεώσεις εκ της Συνθήκης.

16. Κατόπιν των απαντήσεων αυτών, η Επιτροπή άσκησε τις παρούσες προσφυγές δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ. Η Φινλανδία, η Γερμανία, η Ουγγαρία και η Λιθουανία ζήτησαν να τους επιτραπεί να παρέμβουν υπέρ της Αυστρίας και της Σουηδίας.

III — Ανάλυση

17. Η κύρια διαφωνία μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών αφορά την ύπαρξη ή μη ασυμβιβάστου κατά το άρθρο 307 ΕΚ. Η επίλυση της διαφοράς θα ήταν σαφώς απλούστερη αν η Κοινότητα είχε επιβάλει περιορισμούς στην κίνηση κεφαλαίων προς και από τις τρίτες χώρες που έχουν συνάψει διμερείς συμφωνίες με την Αυστρία και τη Σουηδία. Ωστόσο, η Κοινότητα δεν έχει ενεργήσει μέχρι σήμερα στην κατεύθυνση αυτή. Το ζητούμενο είναι η έκταση των υποχρεώσεων της Αυστρίας και της Σουηδίας εν αναμονή τέτοιων μέτρων. Ενώσω η Κοινότητα δεν έχει επιβάλει τέτοιους περιορισμούς, υποστηρίζουν τα κράτη μέλη, τα περί υπάρξεως οποιουδήποτε ασυμβιβάστου είναι απλές «υποθέσεις». Η Επιτροπή, από την πλευρά της, υποστηρίζει ότι ένα τέτοιο ασυμβίβαστο αρκεί ούτως ή άλλως για να ενεργοποιηθεί το άρθρο 307 ΕΚ και να υποχρεωθούν η Αυστρία και η Σουηδία να τροποποιήσουν τις διμερείς συμφωνίες.

18. Η έννοια του ασυμβιβάστου στο πλαίσιο του άρθρου 307 ΕΚ προϋποθέτει λογικά την παρουσία δύο συγκρουομένων μεταξύ τους στοιχείων: μιας υποχρέωσης που απορρέει από τη Συνθήκη και μιας υποχρέωσης που απορρέει από διμερή σύμβαση με τρίτη χώρα⁵.

5 — Βλ., σχετικώς, την απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2003, C-216/01, Budvar (Συλλογή 2003, σ. I-13617, σκέψη 146), και την απόφαση της 10ης Μαρτίου 1998, C-364/95 και C-365/95, T. Port (Συλλογή 1998, σ. I-1023, σκέψη 60), καθώς και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Lenz στην υπόθεση C-324/93, Evans (απόφαση της 28ης Μαρτίου 1995, Συλλογή 1995, σ. I-563, σημείο 34). Όσον αφορά την υποχρέωση εκ της Συνθήκης, η συλλογιστική που εφαρμόζεται για να διαπιστωθεί αν υφίσταται ασυμβίβαστο στο πλαίσιο του άρθρου 307 ΕΚ είναι η ίδια με αυτήν που εφαρμόζεται κατά την διαπίστωση παραβάσεως στο πλαίσιο του άρθρου 226 ΕΚ.

19. Συνεπώς, σε πρώτη φάση, θα εξετάσω αν τα επιχειρήματα της Επιτροπής είναι ικανά να θεμελιώσουν την ύπαρξη υποχρέωσης εκ της Συνθήκης (Α). Στη συνέχεια, θα εξετάσω τα επιχειρήματα των κρατών μελών υπέρ του ότι, σε κάθε περίπτωση, οι επενδυτικές συμφωνίες δεν είναι δυνατό να γεννήσουν αντίθετη διεθνή υποχρέωση (Β). Τέλος, αν, συνδυαζόμενα, τα δύο αυτά στοιχεία καταλήγουν σε ασυμβίβαστο, θα εξετάσω αν η Αυστρία και η Σουηδία έλαβαν ικανοποιητικά μέτρα για να άρουν το εν λόγω ασυμβίβαστο καθώς και ποια είναι η έκταση της υποχρέωσής τους στο πλαίσιο αυτό (Γ).

20. Κατά την ανάπτυξη των προτάσεών μου θα καταστεί προφανές ότι οι υποχρεώσεις των κρατών μελών, θεωρούμενες σε σχέση με ενδεχόμενη δράση της Κοινότητας, προσλαμβάνουν έναν πολύ ιδιαίτερο χαρακτήρα. Παραφράζοντας τον Antoine de Saint-Exupéry, θα έλεγα ότι καθήκον τους είναι όχι να προβλέπουν το μέλλον αλλά να το καθιστούν εφικτό⁶.

A — Η εκ της Συνθήκης υποχρέωση

21. Κατά την Επιτροπή, υποχρέωση εκ της Συνθήκης η οποία ενεργοποιεί το άρθρο 307 ΕΚ μπορεί να απορρέει από τρεις πηγές: (i) από τις διατάξεις του παράγωγου δικαίου στις οποίες αναφέρονται τα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ, (ii) από τα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ, αυτά

καθαυτά, και (iii) από το καθήκον ειλικρινούς συνεργασίας⁷. Θα εξετάσω στη συνέχεια διαδοχικά καθεμιά από τις πηγές αυτές.

22. Θα εξετάσω επίσης υπό το στοιχείο (iv) το φαινομενικά παράδοξο που ανακύπτει στο πλαίσιο των εν προκειμένω υποθέσεων και που συνίσταται στο ότι γίνεται επίκληση του άρθρου 307 ΕΚ για να αμφισβητηθεί η νομιμότητα συμφωνιών οι οποίες προάγουν την απορρέουσα από το άρθρο 56 ΕΚ και υφιστάμενη ήδη υποχρέωση για εγκαθίδρυση της ελεύθερης κινήσεως των κεφαλαίων προς και από τρίτες χώρες.

i) Το παράγωγο δίκαιο στο οποίο αναφέρονται τα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ.

23. Τόσο διατάξεις του πρωτογενούς όσο και διατάξεις του παράγωγου δικαίου είναι δυνατό να γεννήσουν υποχρέωση εκ της Συνθήκης για τους σκοπούς του άρθρου 307 ΕΚ. Μπορεί, ωστόσο, τέτοια υποχρέωση να απορρέει από διατάξεις, όπως αυτές στις οποίες αναφέρονται τα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ, που δεν έχουν θεσπιστεί ακόμη;

24. Η απάντηση είναι σαφώς αρνητική. Το ασυμβίβαστο στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 307 ΕΚ πρέπει να είναι αποτέλεσμα

6 — *Citadelle*, Antoine de Saint-Exupéry, εκδόσεις Gallimard, σειρά NRF, 1948, σ. 167.

7 — Πλείονα κράτη μέλη προσήψαν ορθώς στην Επιτροπή την έλλειψη σαφήνειας όσον αφορά το ποια είναι ακριβώς η πηγή της εκ της Συνθήκης υποχρέωσης, δεδομένου ότι τα επιχειρήματά της μεταβάλλονταν κατά την εξέλιξη της διαδικασίας.

της συγκρούσεως δύο αντιφατικών υποχρεώσεων. Αν οι διατάξεις αυτές —πρωτογενούς ή παράγωγου δικαίου— δεν υπάρχουν, δεν υφίσταται υποχρέωση και, συνεπώς, ούτε και ασυμβίβαστο⁸.

ii) Τα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ

25. Σε αντίθεση με τις διατάξεις του παράγωγου δικαίου, τη θέσπιση των οποίων επιτρέπουν, τα ίδια τα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ δεν απαιτούν κοινοτική δράση για να καταστούν νομικώς δεσμευτικά. Έχουν ούτως ή άλλως δεσμευτικά αποτελέσματα όσον αφορά τη νομοθετική διαδικασία. Το ζητούμενο είναι αν επιβάλλουν επίσης κάποια υποχρέωση στα κράτη μέλη.

26. Από το γράμμα των άρθρων 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ ή 60, παράγραφος 1, ΕΚ, δεν φαίνεται να προκύπτει κάτι τέτοιο. Οι διατάξεις αυτές απλώς εξουσιοδοτούν την Κοινότητα να δράσει. Για να θεμελιώσουν ασυμβίβαστο εκ του άρθρου 307 ΕΚ, η

8 — Ακόμη και η Επιτροπή αναδιτύπωσε τον ισχυρισμό της ότι οι επενδυτικές συμφωνίες «αντίκεινται σε μελλοντικά ενδεχόμενα κοινοτικά μέτρα» (τίτλος ΙΙΙ του υπομνήματος απαντήσεως στην υπόθεση της Αυστρίας) μετατρέποντάς τον σε ισχυρισμό περί ασυμβίβαστου προς τα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ.

εξουσιοδότηση αυτή πρέπει να ενέχει επιβολή υποχρεώσεως στα κράτη μέλη. Ωστόσο, είναι δύσκολο να συναχθεί η ύπαρξη τέτοιας υποχρεώσεως από τα εν λόγω άρθρα αυτά καθαυτά⁹.

27. Σε αντίθεση με τα υποστηριχθέντα από την Επιτροπή, η υποχρέωση αυτή δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να συνίσταται στην υποχρέωση τροποποίησης διμερών συμβάσεων για τον λόγο ότι ενδέχεται να προκύψει στο μέλλον ότι δεν συμβιβάζονται με τη νομοθεσία την οποία η Κοινότητα έχει αρμοδιότητα να θεσπίσει. Η υποχρέωση για τροποποίηση διμερών συμφωνιών θα ήταν συνέπεια της εφαρμογής του άρθρου 307 ΕΚ. Όμως, για να ενεργοποιηθεί το άρθρο 307 ΕΚ εξακολουθεί να είναι αναγκαίο να συναχθεί υποχρέωση των κρατών μελών από μία διάταξη που παρέχει απλώς εξουσιοδότηση στην Κοινότητα για ανάληψη δράσεως.

28. Υπάρχει μόνο μία περίπτωση όπου η παροχή εξουσιοδότησεως γεννά υποχρέωση: πρόκειται για την περίπτωση κατά την οποία η Κοινότητα έχει αποκλειστική αρμοδιότητα. Υπό τις συνθήκες αυτές, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να απέχουν από τη θέσπιση νομοθετικών μέτρων. Ωστόσο, εν προκει-

9 — Ευρισκόμενος προ της ίδιας δυσκολίας, ο γενικός εισαγγελέας Tizzano, στις κοινές προτάσεις που ανέπτυξε επί των υποθέσεων C-466/98 έως C-469/98, C-471/98, C-472/98, C-475/98 και C-476/98, «Ελεύθερη αεροπλοΐα» (απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2002, Συλλογή 2002, σ. I-9427), θεώρησε ότι «επιγενόμενη αρμοδιότητα της Κοινότητας στις εξωτερικές σχέσεις δεν καθιστά αυτόματα, όσον αφορά τα ζητήματα που ρυθμίζονται ήδη με συμφωνίες των κρατών μελών, τις συμφωνίες αυτές ασυμβίβαστες [με τους κανόνες περί κατανομής αρμοδιοτήτων]» (παράγραφος 113). Το Δικαστήριο δεν απεφάνθη επί του σημείου αυτού, καθότι δέχθηκε ότι οι επίμαχες συμφωνίες είχαν αντικατασταθεί από μεταγενέστερες της προσχωρήσεως συμφωνίες μη επίπτουσες στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 307 ΕΚ.

μένω, δεν αντιμετωπίζουμε τέτοια περίπτωση. Μέχρις ότου η Κοινότητα δράσει, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να ρυθμίζουν την κίνηση κεφαλαίων προς και από τρίτες χώρες¹⁰. Με άλλα λόγια, η αρμοδιότητα είναι συντρέχουσα.

δεν δικαιολογεί παρέκκλιση από τις αρχές της συντρέχουσας αρμοδιότητας και κατάργηση του δικαιώματος των κρατών μελών να νομοθετούν ελλείψει κοινοτικής δράσεως. Αντίθετα, είμαι πεπεισμένος ότι η απάντηση στο ερώτημα αν τα κράτη μέλη έχουν υποχρεώσεις δεν εξαρτάται από το εύρος της αρμοδιότητας αλλά πρέπει να είναι η ίδια για όλους τους τομείς όπου προβλέπεται συντρέχουσα αρμοδιότητα.

29. Όπως τόνισαν ορισμένα από τα παρεμβάντα κράτη μέλη, η επιβολή στα κράτη μέλη υποχρέωσης αποχής από την υιοθέτηση νομοθετικών μέτρων, είτε με τη θέσπιση εθνικών διατάξεων είτε με τη σύναψη διεθνών συμφωνιών, προκειμένου να αποτραπεί οποιοδήποτε ενδεχόμενο συγκρούσεως με μέλλοντα κοινοτικά νομοθετικά μέτρα, θα μετέτρεπε τον τομέα της ελεύθερης κινήσεως κεφαλαίων από και προς τρίτες χώρες σε τομέα αποκλειστικής κοινοτικής αρμοδιότητας. Στην πραγματικότητα, κάθε τομέας συντρέχουσας αρμοδιότητας θα κινδύνευε να έχει την ίδια τύχη.

31. Όπως θα καταστεί σαφέστερο στο σημείο (iii) κατωτέρω, έχω κάποιους λόγους να ανησυχώ όσον αφορά τις συνέπειες που μπορεί να έχει η άσκηση από τα κράτη μέλη της συντρέχουσας αρμοδιότητάς τους, με τη σύναψη διεθνών συμφωνιών, για την ελευθερία και την αποτελεσματικότητα της Κοινότητας κατά την άσκηση της δικής της αρμοδιότητας. Ωστόσο, δεν πιστεύω ότι ο ορθός τρόπος για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού είναι να μετατραπούν οι παρέχουσες εξουσιοδότηση διατάξεις σε διατάξεις που παρέχουν περιορισμένη, υποτίθεται, αποκλειστική αρμοδιότητα.

30. Η απάντηση της Επιτροπής είναι ότι τα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ έχουν τόσο ειδικό περιεχόμενο ώστε οι υποχρεώσεις των κρατών μελών να είναι ιδιαίτερα περιορισμένες, σε αντίθεση με άλλους τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας. Επομένως, η Επιτροπή αναγνωρίζει προφανώς ότι η αρμοδιότητα θα καθίστατο αποκλειστική αλλά σε μικρή κλίμακα, αφού το αντικείμενο είναι περιορισμένο. Εντούτοις, θεωρώ ότι το γεγονός αυτό

32. Με βάση τα προηγηθέντα, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι τα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ, εξουσιοδοτούν απλώς την Κοινότητα να δράσει και δεν επιβάλλουν υποχρέωση στα κράτη μέλη. Από μόνες τους οι εν λόγω διατάξεις δεν μπορούν να δημιουργήσουν ασυμβίβαστο εκ του άρθρου 307 ΕΚ.

10 — Υπό τον όρον ότι συμμορφώνονται με το άρθρο 56 ΕΚ, το οποίο απαγορεύει την επιβολή περιορισμών ή υπό τον όρον ότι οι επιβαλλόμενοι περιορισμοί δικαιολογούνται από λόγους δημόσιου συμφέροντος ή από το άρθρο 58 ΕΚ.

iii) Το καθήκον ειλικρινούς συνεργασίας

μελών κατά τη διάρκεια της προθεσμίας που τους παρέχεται για τη μεταφορά των οδηγιών στην εσωτερική έννομη τάξη τους.

33. Η απορρέουσα από το άρθρο 307 ΕΚ υποχρέωση αποτελεί έκφραση του καθήκοντος ειλικρινούς συνεργασίας που εξαγγέλλεται στο άρθρο 10 ΕΚ¹¹. Αυτό ακριβώς το καθήκον εξηγεί γιατί τα κράτη μέλη υποχρεούνται να τροποποιούν συμφωνίες οι οποίες δεν συμβιβάζονται με τη Συνθήκη, παρά το ότι οι συμφωνίες αυτές αναγνωρίζονται ως απολύτως έγκυρες.

34. Ωστόσο, το καθήκον ειλικρινούς συνεργασίας συνεπάγεται πολλές άλλες υποχρεώσεις, οι οποίες μπορούν με τη σειρά τους να χρησιμοποιηθούν για την ενεργοποίηση του άρθρου 307 ΕΚ. (Το ίδιο ισχύει άλλωστε και για κάθε άλλη υποχρέωση εκ της Συνθήκης). Ως εκ της φύσεώς του, το καθήκον ειλικρινούς συνεργασίας δεν μπορεί να εφαρμοστεί αυτοτελώς αλλ' απαιτεί την ενεργοποίηση άλλων κοινοτικών κανόνων. Στο πλαίσιο αυτό, τα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ μπορεί να ασκούν και πάλι κάποια επιρροή. Επιτρέπουν τη διατύπωση του εξής γενικού ερωτήματος: δημιουργεί το καθήκον ειλικρινούς συνεργασίας κάποια υποχρέωση των κρατών μελών, στους τομείς όπου τα κράτη μέλη έχουν συντρέχουσα αρμοδιότητα με την Κοινότητα;

35. Εδώ θα ήταν χρήσιμο να μνημονευθεί μία ανάλογη περίπτωση, που απαντά σε έναν άλλον τομέα όπου έτυχε εφαρμογής το καθήκον ειλικρινούς συνεργασίας. Πρόκειται για τον τομέα των υποχρεώσεων των κρατών

36. Υπενθυμίζω ότι, μέχρι να λήξει η προθεσμία για τη μεταφορά μιας οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη τους, τα κράτη μέλη δεν είναι υποχρεωμένα να προσαρμόσουν τη νομοθεσία τους στην εν λόγω οδηγία¹². Ωστόσο, το Δικαστήριο έκρινε ότι, παρά την απουσία τέτοιας υποχρέωσης, τα κράτη μέλη δεν έχουν πλήρη ελευθερία. Τηρώντας το καθήκον ειλικρινούς συνεργασίας, υποχρεούνται να μην θεσπίζουν «μέτρα τα οποία θα μπορούσαν να διακυβεύσουν το επιδιωκόμενο [από την οδηγία] αποτέλεσμα»¹³. Αυτό δεν σημαίνει ότι απαγορεύονται όλα τα αντιφάσκοντα προς την κοινοτική δράση μέτρα, αλλά μόνον εκείνα που θα μπορούσαν να διακυβεύσουν τον επιδιωκόμενο από την οδηγία σκοπό¹⁴.

37. Η μεταφορά των οδηγιών στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών ομοιάζει με τις συντρέχουσες αρμοδιότητες κατά το ότι η σύγκρουση με την εθνική νομοθεσία μπορεί να ανακύψει μόνο μετά συγκεκριμένο χρονικό σημείο, ήτοι το πέρας της προθεσμίας για μεταφορά της οδηγίας και την άσκηση της κοινοτικής αρμοδιότητας, αντιστοίχως. Η διαφορά τους έγκειται στο ότι, ενώ η προθεσμία μεταφοράς είναι βέβαιο ότι θα

12 — Βλ., σχετικώς, την απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1997, C-129/96, Inter-Environnement Wallonie (Συλλογή 1997, σ. I-7411, σκέψη 43).

13 — Απόφαση Wallonie (που παρατίθεται στην υποσημείωση 12 ανωτέρω, σκέψη 45).

14 — Βλ. την ανάλυση σχετικά με την υποχρέωση αυτή στο πλαίσιο προσφυγής βάσει του άρθρου 226 ΕΚ, στις προτάσεις μου στην υπόθεση C-422/05, Επιτροπή κατά Βελγίου (απόφαση της 14ης Ιουνίου 2007, Συλλογή 2007, σ. I-4749, σημεία 27 έως 51).

11 — Βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Tizzano στην υπόθεση C-216/01, Budvar (απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2003, Συλλογή 2003, σ. I-13617, σημείο 150) και τις προτάσεις μου στην υπόθεση C-402/05, Kadı (που εκκρεμεί, σημείο 32).

λήξει, η αρμοδιότητα της Κοινότητας μπορεί να μην ασκηθεί ποτέ. Αρκεί η διαφορά αυτή για να δικαιολογήσει διαφορετική μεταχείριση των δύο περιπτώσεων βάσει του καθήκοντος ελικρινούς συνεργασίας;

38. Δεν το πιστεύω. Συνέπεια του καθήκοντος ελικρινούς συνεργασίας είναι ότι τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να υπονομεύουν καμιά μορφή κοινοτική δράση. Το άρθρο 10 ΕΚ δεν κάνει καμία διάκριση. Προβλέπει ότι τα κράτη μέλη «απέχουν από κάθε μέτρο που δύναται να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των σκοπών της παρούσας Συνθήκης». Το ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 10 ΕΚ εφαρμόζεται σε σχέση με την προθεσμία μεταφοράς οδηγίων, ενώ δεν έχει δεχθεί μέχρι σήμερα το ίδιο σε σχέση με την άσκηση αρμοδιοτήτων της Κοινότητας που απορρέουν από τη Συνθήκη, είναι εντελώς τυχαίο.

39. Το γεγονός ότι η άσκηση της αρμοδιότητας της Κοινότητας εξακολουθεί απλώς να πιθανολογείται δεν μπορεί να μεταβάλει το συμπέρασμα αυτό. Τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να θέσουν σε κίνδυνο την πραγματοποίηση ενός, έστω και εν δυνάμει, σκοπού της Κοινότητας. Δεν έχει καμία σημασία το γεγονός ότι η επιδίωξη του σκοπού αυτού απαιτεί ορισμένες συγκεκριμένες ενέργειες (στην προκειμένη περίπτωση, την πραγματική άσκηση της αρμοδιότητας). Η υποχρέωση μη διακυβεύσεως του σκοπού υφίσταται και είναι δεσμευτική για τα κράτη μέλη¹⁵.

15 — Ομοίως, όπως γίνεται παγίως δεκτό στη νομολογία, το γεγονός ότι ορισμένη δραστηριότητα δεν υφίσταται ακόμη σε ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να απαλλάξει το εν λόγω κράτος μέλος από την υποχρέωσή του να μεταφέρει μία οδηγία που αφορά αυτή τη δραστηριότητα: βλ. απόφαση της 14ης Ιουνίου 2007, C-422/05, Επιτροπή κατά Βελγίου, (Συλλογή 2007, σ. I-4749, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Βλ. επίσης απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 1998, C-184/96, Επιτροπή κατά Γαλλίας, «Foie gras», (Συλλογή 1998, σ. I-6197, την οποία παραθέτουν ορισμένα κράτη μέλη στις παρατηρήσεις τους).

40. Πάντως, θέλω να καταστήσω σαφές ότι το πρόβλημα δεν έγκειται στην ύπαρξη του ενδεχομένου οιασδήποτε συγκρούσεως στο μέλλον με την κοινοτική νομοθεσία και τους σκοπούς της. Αν έπρεπε να εξαλειφθεί κάθε τέτοιο ενδεχόμενο, δεν θα υπήρχε πλέον συντρέχουσα αλλά αποκλειστική αρμοδιότητα. Το πρόβλημα ανακύπτει μόνο στις περιπτώσεις όπου τα εθνικά μέτρα ή οι διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο την αποτελεσματικότητα τυχόν μελλοντικής κοινοτικής νομοθεσίας και, με τον τρόπο αυτόν, περιορίζουν *de facto* την ελευθερία την οποία παρέχει η Συνθήκη στην Κοινότητα να δράσει στους οικείους τομείς. Τούτο εξαρτάται από τη φύση τόσο των εθνικών μέτρων ή των διεθνών υποχρεώσεων όσο και των θιγόμενων κοινοτικών αρμοδιοτήτων, όπως επί παραδείγματι από τον επείγοντα ή μη χαρακτήρα των προς θέσπιση μέτρων στο πλαίσιο της ασκήσεως των οικείων αρμοδιοτήτων.

41. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία προκειμένου για τις συμφωνίες που κατοχυρώνονται στο πλαίσιο του άρθρου 307 ΕΚ. Ενώ οι εθνικές διατάξεις αποκλείονται αυτομάτως, κατ'εφαρμογή της αρχής του άμεσου αποτελέσματος και της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου, ενδέχεται να μη συμβαίνει το ίδιο με τις εν λόγω συμφωνίες. Κατά συνέπεια, η ύπαρξη τέτοιων συμφωνιών μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την αποτελεσματικότητα της νομοθεσίας την οποία έχει αρμοδιότητα να θεσπίσει η Κοινότητα¹⁶.

16 — Όσον αφορά τη δράση κράτους μέλους διαρκούσης της προθεσμίας για τη μεταφορά οδηγίων, όπως είχα επισημάνει με τις προτάσεις μου στην υπόθεση Επιτροπή κατά Βελγίου (που παρατίθεται ανωτέρω στην υποσημείωση 14), «εθνική κανονιστική ρύθμιση μπορεί, επί παραδείγματι, να δημιουργεί υποχρεώσεις των οποίων η εκπλήρωση θα μπορούσε να καταστήσει άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας την επιχειρούμενη σε ευρωπαϊκό επίπεδο εναρμόιση ή να επιβάλει λύσεις που ενδέχεται να εξακολουθούν να υφίστανται κατά πολύ πέραν της λήξεως της προθεσμίας για τη μεταφορά και να επηρεάσουν, με τη σειρά τους, τη μεταγενέστερη εξέλιξη των κοινοτικών επιλογών» (σημείο 49).

42. Επομένως, προτείνω στο Δικαστήριο να υιοθετηθεί και πάλι τη διατύπωση που χρησιμοποίησε στο παρελθόν σε σχέση με την μεταφορά οδηγιών και να αποφανθεί ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να απέχουν από μέτρα τα οποία μπορούν να διακυβεύσουν σοβαρά την άσκηση κοινοτικών αρμοδιοτήτων. Ιδίως, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν όλα τα πρόσφορα μέτρα ώστε οι προϋπάρχουσες διεθνείς υποχρεώσεις τους να μην υπονομεύουν την άσκηση κοινοτικής αρμοδιότητας.

43. Συνεπώς, η εν λόγω υποχρέωση εκ της Συνθήκης μπορεί να χρησιμεύσει ως βάση εφαρμογής του άρθρου 307 ΕΚ. Ειδικότερα, για να υπάρχει ασυμβίβαστο κατά το εν λόγω άρθρο στις εξεταζόμενες εν προκειμένω υποθέσεις, θα πρέπει η άσκηση της κοινοτικής αρμοδιότητας στην οποία αναφέρονται τα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ να μπορεί να υπονομευθεί σοβαρά από τις συμφωνίες που έχουν συνάψει η Αυστρία και η Σουηδία.

iv) Υφίσταται σύγκρουση με το άρθρο 56 ΕΚ;

44. Υποστήριξα προηγουμένως ότι το καθήκον ειλικρινούς συνεργασίας υποχρεώνει τα κράτη μέλη να μην διακυβεύουν την άσκηση κοινοτικών αρμοδιοτήτων. Ωστόσο, ισχύει αυτό όταν, όπως στα

άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ, η εν λόγω κοινοτική αρμοδιότητα επιδέχεται την επιβολή περιορισμών στην ελευθερία κινήσεως;

45. Όπως επισήμαναν ορισμένα κράτη μέλη, αυτό φαίνεται ίσως να αντιφάσκει με την εκ του άρθρου 56 ΕΚ υποχρέωση για μη εισαγωγή περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων προς και από τρίτες χώρες. Θα μπορούσε να δοθεί η εντύπωση ότι δίδεται προτεραιότητα σε ενδεχόμενους μελλοντικούς περιορισμούς έναντι της παρούσας σήμερα υποχρέωσης διευκόλυνσεως της ελευθερίας κινήσεως.

46. Ανησυχίες τέτοιου είδους είναι αβάσιμες, για τον απλό λόγο ότι δεν υφίσταται ασυμβίβαστο. Η υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν την ελευθερία κινήσεως υφίσταται ανεξάρτητα από το καθήκον τους να μην διακυβεύουν μέλλουσα δράση της Κοινότητας. Αν το καθήκον αυτό συνεπάγεται τη μη εφαρμογή ενός εθνικού κανόνα ο οποίος διασφαλίζει την ελευθερία κινήσεως των κεφαλαίων —ή, όπως εν προκειμένω, την τροποποίηση μιας διεθνούς συμφωνίας κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 307 ΕΚ— αυτό είναι συνέπεια του γεγονότος ότι η Κοινότητα έχει εξουσιοδοτηθεί, υπό πολύ συγκεκριμένες περιστάσεις, να επιβάλλει περιορισμούς στην ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων. Το καθήκον μη διακυβεύσεως της ασκήσεως αρμοδιοτήτων της Κοινότητας δεν πρέπει να συγχέεται με τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που συνδέονται με τη δράση των κρατών μελών στον εν λόγω τομέα.

B — Η υποχρέωση που απορρέει από διμερή συμφωνία με τρίτη χώρα

47. Αφής στιγμής θεωρείται μια υποχρέωση εκ της Συνθήκης, για να υπάρξει ασυμβίβαστο του άρθρου 307 ΕΚ, πρέπει να υπάρχει επιπλέον, ασύμβατη με την πρώτη, υποχρέωση απορρέουσα από διμερή συμφωνία με τρίτη χώρα.

48. Συνεπώς, θα εξετάσω i) τις συμφωνίες που έχουν συναφθεί από την Αυστρία και τη Σουηδία για να διαπιστώσω αν υπάρχει αντιφάσκουσα προς τη Συνθήκη διεθνής υποχρέωση και ii) τα επιχειρήματα των κρατών μελών υπέρ της απόψεως ότι η σύγκρουση μπορεί να αποφευχθεί χωρίς ενεργοποίηση του άρθρου 307 ΕΚ.

i) Διεθνείς υποχρεώσεις που μπορούν να διακυβεύσουν σοβαρά την άσκηση αρμοδιότητας της Κοινότητας

49. Το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι το άρθρο 307 ΕΚ τυχάνει εφαρμογής επί οποιασδήποτε διεθνούς συμβάσεως «που μπορεί να έχει επίπτωση στην εφαρμογή της Συνθήκης»¹⁷. Ο κανόνας αυτός προσδιορίζει το επίπεδο της διενεργητέας έρευνας. Σε αντίθεση με τα υποστηριχθέντα από τη Σουηδία, δεν είναι απαραίτητο να αναζητείται το ακριβές νόημα μιας συμφωνίας με αναφορά στις συγκεκριμένες περιστάσεις που την διέπουν. Αρκεί η εν λόγω συμφωνία,

με βάση το γράμμα της, να «μπορεί» να μην συμβιβάζεται με τη Συνθήκη.

50. Οι ρήτρες περί μεταφορών κεφαλαίων που περιέχονται στις συμφωνίες που έχουν συνάψει η Αυστρία και η Σουηδία περιγράφηκαν προηγουμένως. Όλοι οι διάδικοι συμφωνούν όσον αφορά το αντικείμενό τους: να εξασφαλίσουν την ελεύθερη κίνηση κάθε είδους κεφαλαίων που έχουν σχέση με επενδύσεις. Αν η Κοινότητα αποφάσιζε να επιβάλει περιορισμούς στην ελεύθερη κίνηση κάνοντας χρήση των άρθρων 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ, είναι πολύ πιθανό ότι οι συμφωνίες δεν θα συμβιβάζονταν με τη σχετική νομοθεσία¹⁸. Ωστόσο, όπως ανέφερα επανειλημμένως ανωτέρω, η εν δυνάμει αυτή ασυμβατότητα δεν αφορά τις εν προκειμένω εξεταζόμενες περιπτώσεις. Σύγκρουση υφίσταται μόνον εφόσον οι διμερείς συμφωνίες μπορούν να διακυβεύσουν σοβαρά την άσκηση μιας αρμοδιότητας της Κοινότητας.

51. Πιστεύω ότι συντρέχει παρόμοιο ασυμβίβαστο. Ναι μεν η άσκηση κοινοτικής αρμοδιότητας εξυπηρετεί διαφορετικούς σκοπούς αναλόγως του αν απορρέει από τα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ ή 60, παράγραφος 1, ΕΚ, όμως, το γεγονός ότι οι σκοποί αυτοί θα μπορούσαν να διακυβευθούν αν επιτρεπόταν στην Αυστρία και στη Σουηδία να διατηρήσουν σε ισχύ διεθνείς υποχρεώσεις οι οποίες θα επηρέαζαν την αποτελεσματικότητα των νομοθετικών ρυθμίσεων τις οποίες η Κοινότητα μπορεί να θεσπίσει δυνάμει των εν λόγω άρθρων είναι κοινό στοιχείο όλων των ανωτέρω διατάξεων.

17 — Απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 1980, 812/79, Burgoa (Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 71, σκέψη 6).

18 — Η Αυστρία υποστήριξε ότι ορισμένα στοιχεία που περιέχονται στην επίμαχη ρήτρα θα επέτρεπαν να αποφευχθεί η ασυμβατότητα, ενώ η Σουηδία προέβαλε το αυτό επιχειρήματα σε σχέση με άλλες ρήτρες των συμφωνιών της. Τα επιχειρήματα αυτά θα εξεταστούν κατωτέρω στο σημείο ii).

52. Σε ορισμένες περιπτώσεις η κοινοτική δράση είναι σαφές ότι θα έχανε την αποτελεσματικότητά της. Το άρθρο 59, για παράδειγμα, επιτρέπει τη λήψη μέτρων για διάστημα μη υπερβαίνον τους έξι μήνες. Είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ότι θα ήταν εφικτό τα εν λόγω μέτρα να θεσπιστούν και να επιβληθούν εγκαίρως στις χώρες που είναι συμβαλλόμενα μέρη των συμφωνιών που έχουν συναφθεί από την Αυστρία και τη Σουηδία. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση του άρθρου 60, παράγραφος 1, ΕΚ. Ο επειγών χαρακτήρας (και το αμέσως εκτελεστό) των κυρώσεων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου αυτού δεν συμβιβάζεται με τη διατήρηση σε ισχύ των προϋφισταμένων διεθνών υποχρεώσεων της Αυστρίας και της Σουηδίας. Στις περιπτώσεις αυτές, το γεγονός ότι θα αναμενόταν να ανακύψει πραγματική σύγκρουση μεταξύ της κοινοτικής νομοθεσίας και των διεθνών υποχρεώσεων προτού μπορέσουν να ξεκινήσουν όλες οι αναγκαίες ενέργειες για την άρση της ασυμβατότητας θα στερούσε την κοινοτική νομοθεσία της αποτελεσματικότητάς της. Θα συνιστούσε, επομένως, περιορισμό της εξουσίας που απονέμει στην Κοινότητα η Συνθήκη.

53. Υπό άλλες περιστάσεις, η μείωση της αποτελεσματικότητας είναι λιγότερο προφανής, όπως, παραδείγματος χάριν, προκειμένου για μέλλουσες ρυθμίσεις της ελεύθερης κινήσεως κεφαλαίων κατά το άρθρο 57, παράγραφος 2, ΕΚ, ή προκειμένου για περιορισμό των οικονομικών σχέσεων κατά το άρθρο 60, παράγραφος 1, ΕΚ για άλλους λόγους εκτός της επιβολής κυρώσεων. Πάντως, γεγονός παραμένει ότι οι συμφωνίες που έχουν συναφθεί από την Αυστρία και τη Σουηδία ενδέχεται να εμποδίσουν την άμεση εφαρμογή περιορισμών, εφαρμογή που μπορεί να είναι κρίσιμη για την επίτευξη των στόχων της κοινοτικής νομοθεσίας. Η εξουσία που παρέχεται στην Κοινότητα στο πλαίσιο των άρθρων 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ, δεν πρέπει

να περιορίζεται από τη δυνατότητα που παρέχεται στην Αυστρία και στη Σουηδία να διατηρήσουν σε ισχύ υποχρεώσεις οι οποίες ενδέχεται, *ex ante*, να στερήσουν κοινοτικές διατάξεις της αποτελεσματικότητάς τους.

54. Επομένως, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι υφίσταται ασυμβίβαστο, υπό το πρίσμα του άρθρου 307 ΕΚ, μεταξύ των ρητρών περί μεταφοράς κεφαλαίων που περιέχονται στις διμερείς συμφωνίες τις οποίες έχουν συνάψει η Αυστρία και η Σουηδία και της εκ της Συνθήκης υποχρεώσεως των κρατών μελών να μην διακυβεύουν την άσκηση των αρμοδιοτήτων τις οποίες αφορούν τα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ.

ii) Μπορεί να αποτραπεί η επέλευση ασυμβίβαστου υπό το πρίσμα του άρθρου 307 ΕΚ;

55. Η Αυστρία και η Σουηδία, υποστηρίζόμενες από όλα τα παρεμβαίνοντα κράτη μέλη, ισχυρίστηκαν ότι υπάρχουν πολλοί τρόποι για να αποφευχθεί τυχόν ασυμβίβαστο σε σχέση με το άρθρο 307 ΕΚ που θα μπορούσε να προκύψει στο πλαίσιο των διμερών συμφωνιών τους. Όλοι αυτοί οι τρόποι συνίστανται στη μη εφαρμογή των συμφωνιών, είτε μέσω της κατάλληλης ερμηνείας, βάσει του διεθνούς δικαίου, είτε, απλώς, δια της μη εκτελέσεώς τους.

56. Για λόγους αρχής, δεν νομίζω ότι τα επιχειρήματα αυτά πρέπει να γίνουν δεκτά. Εφόσον μία διμερής συμφωνία ενδέχεται,

λόγω του γράμματός της, να δυσχεράνει την εφαρμογή της Συνθήκης, το άρθρο 307 ΕΚ παρέχει επαρκές μέτρο θεραπείας: τα κράτη μέλη οφείλουν να λάβουν όλα τα πρόσφορα μέτρα για να άρουν το ασυμβίβαστο, πράγμα το οποίο, κατά την ερμηνεία του Δικαστηρίου, σημαίνει ότι οφείλουν να τροποποιήσουν ή, εν ανάγκη, να καταγγείλουν τη συμφωνία¹⁹.

57. Αν ο ισχυρισμός των κρατών μελών κατά τον οποίο κάθε τυχόν ασυμβίβαστο θα μπορούσε να αρθεί απλώς με το να ερμηνεύονται οι συμφωνίες σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, ή με το να εφαρμόζονται ορισμένες αρχές του διεθνούς δικαίου —ιδίως η αρχή «*rebus sic stantibus*»— ή ακόμη διά της μη εκτελέσεώς τους, θα υπήρχε πάντα αυτή η λύση, οπότε η επιβαλλόμενη από το άρθρο 307 ΕΚ στα κράτη μέλη υποχρέωση να λάβουν όλα τα πρόσφορα μέτρα προκειμένου να άρουν το εν λόγω ασυμβίβαστο δεν θα εξυπηρετούσε κανέναν απολύτως σκοπό.

58. Σε κάθε περίπτωση, ούτε η ερμηνευτική προσέγγιση που πρότειναν η Αυστρία και η Σουηδία ούτε η εφαρμογή του διεθνούς δικαίου θα μπορούσαν να θεραπεύσουν την ασυμβατότητα των διμερών συμφωνιών. Μολονότι, κατά τη γνώμη μου, το σημείο αυτό δεν ασκεί καμία επιρροή όσον αφορά την εκ του άρθρου 307 ΕΚ υποχρέωση της Αυστρίας και της Σουηδίας, θα προβώ στη συνέχεια σε μια σύντομη ανάλυση των ρητρών περί μεταφορών κεφαλαίων.

59. Η Αυστρία υποστηρίζει ότι η έκφραση «χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση», που περιέχεται στις ρήτρες περί μεταφορών κεφαλαίων των διμερών συμφωνιών της, της παρέχει τη δυνατότητα να καθυστερήσει οποιαδήποτε μεταφορά, καθιστώντας με τον τρόπο αυτό αποτελεσματικά τα προσωρινά μέτρα στα οποία αναφέρεται το άρθρο 59 ΕΚ. Ωστόσο, δεν μπορεί να ισχύσει το ίδιο στην περίπτωση των άρθρων 57, παράγραφος 2, ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ, ακόμη δε και όσον αφορά το άρθρο 59 ΕΚ είναι αμφίβολο αν η εν λόγω έκφραση μπορεί να ερμηνευθεί με τον τρόπο αυτό.

60. Η Σουηδία υποστηρίζει ότι, επειδή μερικές από τις συμφωνίες της περιέχουν ρήτρα κατά την οποία οι μεταφορές κεφαλαίων πρέπει να πραγματοποιούνται σύμφωνα με τη νομοθεσία της, οι εν λόγω συμφωνίες δεν μπορούν ποτέ να αντίκεινται στο κοινοτικό δίκαιο. Η ρήτρα αυτή δεν περιέχεται σε όλες τις διμερείς συμφωνίες που έχει συνάψει η Σουηδία. Επιπλέον, είναι και πάλι αμφίβολο αν η εν λόγω ρήτρα αναφέρεται στο κοινοτικό δίκαιο.

61. Τέλος, τόσο η Αυστρία όσο και η Σουηδία υποστηρίζουν ότι η ρήτρα «*rebus sic stantibus*» ισχύει στο πλαίσιο των διμερών συμφωνιών τους. Η θεωρία αυτή κωδικοποιείται στη Σύμβαση της Βιέννης και συνιστά, κατά γενική παραδοχή, αρχή του

19 — Απόφαση της 4ης Ιουλίου 2000, C-62/98, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (Συλλογή 2000, σ. I-5171, σκέψη 49).

διεθνούς δικαίου²⁰. Η Αυστρία και η Σουηδία υποστηρίζουν ότι η άσκηση κοινοτικής αρμοδιότητας στο πλαίσιο των άρθρων 59 και 60, παράγραφος 1, ΕΚ χωρεί κατ' εξαίρεση. Συνεπώς, οι συμφωνίες τους θα επηρεάζονταν από την αρχή αυτή και δεν θα ήταν εκτελεστές σε περίπτωση συγκρούσεως με την κοινοτική νομοθεσία. Ωστόσο, η αρχή «*rebus sic stantibus*» εφαρμόζεται υπό πολύ συγκεκριμένες περιστάσεις και υπάρχει διαφωνία ως προς το αν μπορεί να τύχει εφαρμογής εν προκειμένω.

62. Όλα αυτά τα επιχειρήματα πρέπει να απορριφθούν. Η εφαρμογή του άρθρου 307 ΕΚ δεν μπορεί να εξαρτάται από την οριστική ερμηνεία ρητρών που περιέχονται σε διμερή συμφωνία ή από την εφαρμογή μιας αμφισβητούμενης αρχής του διεθνούς δικαίου όπως είναι η αρχή «*rebus sic stantibus*». Το Δικαστήριο έχει ήδη αποδεχτεί ότι το γεγονός και μόνο ότι μια συμφωνία ενδέχεται να μη συμβιβάζεται με κοινοτικές διατάξεις αρκεί για να ενεργοποιηθεί το άρθρο 307 ΕΚ²¹.

20 — Σύμβαση της Βιέννης για το δίκαιο των Συνθηκών, 23 Μαΐου 1969, άρθρο 62: «Θεμελιώδης μεταβολή των περιστάσεων»: «1. Δεν δύναται να γίνει επίκληση θεμελιώδους αλλαγής των περιστάσεων η οποία σημειώθηκε σε σχέση προς τις υφιστάμενες κατά τη στιγμή της συννομολογήσεως της Συνθήκης, οι οποίες δεν είχαν προβλεφθεί από τους συμβαλλομένους, ως λόγος λήξεως της Συνθήκης ή αποχωρήσεως από αυτήν, εκτός αν: α) η ύπαρξη των περιστάσεων αυτών συνιστά ουσιώδη βάση της συνειδητοποίησης των μερών να δεσμευθούν διά της Συνθήκης, και β) αποτέλεσμα της αλλαγής υπήρξε η ριζική μεταβολή της εκτάσεως των υποχρεώσεων οι οποίες απομένουν προς εκπλήρωση δυνάμει της Συνθήκης. 2. Ένα κράτος δεν μπορεί να επικαλεστεί μεταβολή των περιστάσεων ως πρόσχημα ώστε να καταγγείλει ή να αποχωρήσει από μία συνθήκη: α) εάν η συνθήκη, αυτή καθορίζει σύνορα ή β) αν η θεμελιώδης μεταβολή είναι αποτέλεσμα παραβάσεως εκ μέρους του συμβαλλομένου κράτους το οποίο την επικαλείται είτε υποχρεώσεως εκ της συνθήκης είτε οιασδήποτε άλλης διεθνούς υποχρεώσεως την οποία έχει αναλάβει το εν λόγω κράτος έναντι οιασδήποτε άλλου συμβαλλόμενου μέρους στη συνθήκη. 3. Οσάκις, κατά τις ανωτέρω παραγράφους, συμβαλλόμενο μέρος δύναται να επικαλεστεί θεμελιώδη μεταβολή των περιστάσεων, ως λόγο λήξεως της συνθήκης ή αποχωρήσεως από αυτήν, δύναται τούτο ωσαύτως να επικαλεστεί την αλλαγή ως λόγο αναστολής της εφαρμογής της συνθήκης».

21 — Βλ. υποσημείωση 17 ανωτέρω.

Γ — Τα μέτρα προς άρση του ασυμβιβάστου

63. Οσάκις υφίσταται ασυμβατότητα έναντι του άρθρου 307 ΕΚ, τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να λάβουν όλα τα πρόσφορα μέτρα για να την άρουν.

64. Η Σουηδία θεώρησε ότι η συμπεριφορά της ήταν νόμιμη και, κατά συνέπεια, αρνήθηκε να προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια εντός της προθεσμίας που της έταξε η Επιτροπή με την αιτιολογημένη γνώμη της. Επομένως, παρέβη την υποχρέωσή της εκ του άρθρου 307 ΕΚ.

65. Η Αυστρία υιοθέτησε παρόμοια στάση αλλά, σε αντίθεση με τη Σουηδία, δήλωσε ότι βρίσκεται σε φάση επεξεργασίας μιας ρήτρας περί «οργανισμών περιφερειακής οικονομικής ολοκληρώσεως» («ΟΠΟΟ») που προτίθεται να ενσωματώσει στο τυποποιημένο κείμενο των επενδυτικών συμφωνιών της. Η ρήτρα αυτή θα εμπόδιζε την εφαρμογή μιας διμερούς συμφωνίας σε περίπτωση συγκρούσεώς της με κοινοτική υποχρέωση. Ωστόσο, η ρήτρα αυτή θα ίσχυε μόνο σε σχέση με μέλλουσες συμφωνίες. Όσον αφορά τις συμφωνίες που αποτελούν το αντικείμενο της παρούσης υποθέσεως, η Αυστρία ανέφερε μόνον ότι έχουν προγραμματιστεί συνομιλίες

με την Κίνα για το «εγγύς μέλλον» και ότι η αναδιαπραγμάτευση της συμφωνίας με τη Ρωσία είχε ήδη αρχίσει αλλά ανεστάλη μέχρι να ολοκληρωθούν οι εργασίες συντάξεως της ρήτηρας ΟΠΟΟ.

66. Το μόνο μέτρο που έλαβε πραγματικά η Αυστρία εντός της προθεσμίας που της έθεσε η Επιτροπή στην αιτιολογημένη γνώμη της είναι ότι άρχισε διαπραγματεύσεις σχετικά με μία και μόνη συμφωνία. Φέρει ευθύνη για το γεγονός ότι στη συνέχεια ανέστειλε τις διαπραγματεύσεις αυτές. Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι και η Αυστρία παρέβη τις εκ του άρθρου 307 ΕΚ υποχρεώσεις της.

67. Η Αυστρία και η Σουηδία υποστηρίζουν ότι, μολοντί δεν έλαβαν κανένα ουσιαστικό μέτρο προκειμένου να άρουν το ασυμβίβαστο, η εκ του άρθρου 307 ΕΚ υποχρέωση δεν φθάνει μέχρι του σημείου να τους επιβάλει να προβούν σε καταγγελία των διμερών συμφωνιών τους. Στο πλαίσιο αυτό, ορισμένα κράτη μέλη υποστήριξαν ότι θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα συμφέροντα των επενδυτών τους στο εξωτερικό κατά τον καθορισμό της εκτάσεως της υποχρέωσης για άρση ασυμβιβάστου έναντι του άρθρου 307 ΕΚ.

68. Το άρθρο 307 ΕΚ επιβάλλει στα κράτη μέλη να λάβουν όλα τα πρόσφορα μέτρα για την άρση μιας ασυμβατότητας. Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι τέτοια πρόσφορα μέτρα μπορούν να είναι η τροποποίηση και, εν ανάγκη, η καταγγελία των συμφωνιών²². Τα κράτη μέλη δεσμεύονται ως προς το αποτέλεσμα που πρέπει να επιτευχθεί και

περιορίζονται μόνο από την ανάγκη νομιμότητας των μέσων που θα μετέλθουν.

69. Στο πλαίσιο αυτό, μπορούν ασφαλώς να λάβουν υπόψη τα συμφέροντα των επενδυτών τους. Ωστόσο, τα συμφέροντα αυτά δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να απαλλάξουν τα κράτη μέλη από την υποχρέωσή τους συμμορφώσεως προς το κοινοτικό δίκαιο, εκτός εάν υπάρχει ειδική διάταξη που προβλέπει κάτι τέτοιο. Το ίδιο το άρθρο 307 ΕΚ επιτρέπει ορισμένες παρεκκλίσεις από το κοινοτικό δίκαιο, αναγνωρίζοντας προϋφιστάμενες διεθνείς υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί από τα κράτη μέλη. Σκοπός του δεν είναι να επιτρέψει στα κράτη μέλη να δίδουν το προβάδισμα σε τέτοιες υποχρεώσεις έναντι των κοινοτικών τους υποχρεώσεων αν αυτό θα ήταν ευνοϊκότερο για τα συμφέροντα των επενδυτών τους²³.

70. Παρά ταύτα, η καταγγελία των συμφωνιών θα πρέπει κατά τη γνώμη μου να θεωρείται ως έσχατο μέσο *ultima ratio*²⁴. Αυτό όμως συμβαίνει επειδή η Συνθήκη τάσσεται υπέρ του να αποφεύγεται, κατά το μέτρο του δυνατού, οποιαδήποτε παρεμβολή σε σχέση με προϋφιστάμενες διεθνείς υποχρεώσεις κρατών μελών.

23 — Ομοίως, σχετικά με τα αναγόμενα στην εξωτερική πολιτική του συμφέροντα ενός κράτους μέλους, βλ. απόφαση Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (που παρτιθέται στην υποσημείωση 19 ανωτέρω, σκέψη 50).

24 — Βλ. επίσης τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mischio στην υπόθεση C-62/98, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (που παρτιθέται στην υποσημείωση 19 ανωτέρω, σημείο 69).

22 — Βλ. υποσημείωση 19 ανωτέρω.

IV — Συμπέρασμα

71. Εν κατακλείδι, προτείνω στο Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι, παραλείποντας να λάβουν όλα τα πρόσφορα μέτρα προκειμένου να άρουν το ασυμβίβαστο μεταξύ των προ της προσχωρήσεώς τους συναφθεισών διμερών επενδυτικών συμφωνιών και του άρθρου 10 ΕΚ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 57, παράγραφος 2, ΕΚ, 59 ΕΚ και 60, παράγραφος 1, ΕΚ, η Αυστρία και η Σουηδία δεν τήρησαν την εκ του άρθρου 307 ΕΚ υποχρέωσή τους.